

JJAARREDE 20255

DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SURINAME |

JAARREDE d.d. 1 oktober 2024 om 10.00 uur

- Geachte Voorzitter,
- Leden van De Nationale Assemblée,
- Andere hoogwaardigheidsbekleders,
- Leden van het Corps Diplomatique,
- Waarde landgenoten, binnen en buiten dit gebouw,
- Geachte aanwezigen,

Meneer de Voorzitter,

Het is mijn voorrecht om vandaag opnieuw in ons Hoogste College van Staat de grondwettelijk vereiste Jaarrede uit te spreken die gaat over het dienstjaar 2025.

Voorzitter,

Geachte leden,

Dit is de vijfde Jaarrede die ik als staatshoofd hier presenteer.

En Meneer de Voorzitter samen met mijn kabinet samen met u samen met alle leden, van dit College, samen met alle bewoners van dit mooie land staan we hier aan het begin, van een nieuw parlementair jaar.

Een jaar dat cruciaal zal zijn voor de toekomst van ons land.

Dit moment markeert niet alleen het begin van een nieuw hoofdstuk in ons parlementaire werk, maar ook een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van onze natie. Het is een moment van reflectie op wat achter ons ligt, maar vooral een moment om vooruit te kijken naar de mogelijkheden en kansen die voor ons liggen.

Terwijl we samenkomen in dit College erkennen en respecteren we onze burgers voor de offers die zij hebben gebracht.

Offers om ons land te redden en weer op een gezond economisch pad te krijgen.

De veerkracht die is getoond!

En vooral respect voor hun geduld om hoopvol te blijven over de toekomst.

Meneer de Voorzitter, ik durf te zeggen een bijzondere en veelbelovende toekomst!

Een toekomst die vanmorgen concreter is geworden door de bekendmaking van TotalEnergies.

Een investering van ruim 13 miljard US-dollar om onze natuurlijke hulpbron AARDOLIE te gaan winnen.

Dit feit op zich is al een mijlpaal in de geschiedenis van ons Suriname als Soevereine Staat sinds 1975.

Meneer de Voorzitter, dames en heren, wij staan daardoor op de drempel van grote welvaart van onze natie.

In dit traject op weg naar welvaart dat vandaag is ingezet, wordt NIEMAND achtergelaten.

NIEMAND, Meneer de Voorzitter, NIEMAND.

En dat kan, als we samen optrekken.

Samen bouwen we aan een beter Suriname.

Ik roep daarom ook iedereen op om zich te scharen achter de gezamenlijke stappen om deze toekomstige inkomsten, wijs, evenwichtig en duurzaam te beheren.

Laten we deze kans voor ons volk niet missen door politieke spelletjes.

Mijn regering steekt de hand uit naar eenieder om gezamenlijk op te trekken in het belang van volk en vaderland.

Meneer de Voorzitter, de wending, die we door de komende investeringen maken, maakt dat we het komend jaar, 2025, de ommekeer in onze economie vastberaden kunnen doorzetten.

Dat we stap voor stap kunnen overschakelen van crisisbeleid naar duurzaam ontwikkelingsbeleid.

Stap voor stap, naar een beter Suriname.

Meneer de Voorzitter,

Het herstructureringsprogramma, dat we hebben uitgevoerd, met ondersteuning van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en andere partners heeft heel wat goeds gerealiseerd, maar we beseffen ook dat het voor de samenleving onzekerheden en moeilijke tijden heeft veroorzaakt.

De belangrijkste partners in deze wederopbouw, Mijnheer de Voorzitter, waren echter De Nationale Assemblée, de vakbeweging, het bedrijfsleven, de religieuze organisaties, de NGO's en de media, maar het belangrijkste, elk lid, van onze Surinaamse samenleving.

In de afgelopen jaren hebben we als natie een buitengewone zware tijd doorgemaakt. Maar toch sta ik hier voor u met een goed gevoel.

Het gevoel dat de offers niet tevergeefs zijn geweest.

Dat we weer een gezond pad hebben vrijgemaakt voor onze gezinnen, onze kinderen en toekomstige generaties.

Laten we dat goed gevoel met elkaar delen.

Laten we ook met elkaar delen waartoe al die offers hebben geleid.

En dan heb ik het niet alleen over het positieve nieuws van TotalEnergies.

Laten we samen verder bouwen op wat we gezamenlijk al hebben bereikt.

Wat men ook zegt en vindt, Meneer de Voorzitter, het is een onmiskenbaar feit dat onze economie weer groeit, van MIN16%, toen we in 2020 aantraden en een verwachting van circa 3% tegen het eind van het jaar.

En dat zeg ik niet, maar dat geven het IMF en andere gerenommeerde instituten aan.

Het is een onmiskenbaar feit dat door het gevoerde beleid de rente voor een hypotheek fors is gedaald.

Vandaag de dag zijn jonge koppels weer in staat een hypotheek te nemen om een eigen huis te bouwen of een perceel aan te schaffen.

Het is een onmiskenbaar feit dat ons grondconversiebeleid veel mensen nu echt zekerheid geeft over hun grond.

Ik heb vaker gezegd dat de samenleving al genoeg offers heeft gebracht en dat het nu tijd is om iets terug te geven.

We hebben daarom bewust in samenwerking met de vakbeweging sociale maatregelen genomen om de lasten te verzachten en de koopkracht te verhogen.

Zo hebben we de belastingvrije grens verder verhoogd van SRD 220 per maand naar SRD 9400 per maand en de belastingschijven zijn ook verruimd.

Na maanden van intensieve en zorgvuldige onderhandelingen, waarbij het welzijn en de belangen van onze werknemers steeds centraal hebben gestaan, ben ik blij, u te kunnen mededelen dat we samen met de vakbeweging en sociale partners een belangrijk akkoord hebben bereikt.

Dit akkoord is meer dan een document.

Het symboliseert de beloofde dialoog, het vertrouwen en de hechte samenwerking tussen de regering en de vakbeweging en onze gedeelde verantwoordelijkheid.

Het laat zien dat wanneer we de handen ineenslaan we samen stappen kunnen zetten, naar een rechtvaardiger en economisch stabielere Suriname voor u, voor uw gezin en voor al onze burgers.

Vanaf 1 juli 2024 ontvangen onze ambtenaren en de aan hen gelijkgestelden een welverdiende loonsverhoging van 15% en vanaf 1 januari 2025 komt nog eens 5% daarop.

De onbelaste koopkrachtversterking van SRD 3.500 netto voor ambtenaren en de aan hen gelijkgestelden wordt gecontinueerd tot eind van dit jaar en vanaf 1 januari 2025 wordt die opgenomen in het salaris.

Gezinnen met een gezamenlijk netto-inkomen van SRD 6.000 of minder, komen in aanmerking voor de koopkrachtversterking van SRD1.800 vanuit het Sociaal Programma. Registraties zijn zowel fysiek als online gestart en blijven doorgaan met aandacht voor een soepel en toegankelijk proces voor alle betrokkenen.

De regering is de gepensioneerden niet vergeten.

Gepensioneerden, die vallen onder de Ambtenarenpensioenwet die ook een onbelaste koopkrachtversterking van srd 2.500 ontvangen, zullen via het Pensioenfonds hun pensioen op basis van de nieuwe bezoldigingsreeksen ontvangen.

Voor het vergroten van zelfredzaamheid en het versterken van de vaardigheden van de burgers is de regering gestart met het project 'Wroko foe mek' moni', waarbij honderden mensen, in verschillende districten, kosteloos toegang hebben tot vaktrainingen.

Allemaal concrete maatregelen, die laten zien, dat we er alles aan doen om elke Surinamer te ondersteunen in deze moeilijke tijden.

Ook voor de particuliere sector zijn faciliteiten gecreëerd.

We hebben verschillende fondsen ingesteld om productie, economische groei, en lokale ondernemingen te stimuleren, waaronder het Nationaal Ontwikkelingsfonds Agribusiness (NOVA), het Productie Krediet Fonds (PKF), SAMAP (EU) en het KMO-fonds. Deze fondsen zijn gericht op het vergroten van de productiecapaciteit en het bevorderen van ondernemerschap met speciale aandacht voor micro-, kleine en middelgrote bedrijven.

Initiatieven, zoals het Suriname Growth Enterprise Programma (SURGE), hebben al honderden bedrijven ondersteund en dragen bij aan werkgelegenheid, economische groei, maar bovenal ondernemerschap en het stimuleren van de Surinaamse productie. Laten we dat goed voor ogen houden.

Laten gebrachte offers niet voor niets zijn geweest.

Laten we het kind niet met het badwater weggooien.

Niet alles is vlekkeloos verlopen en dat erkennen wij ook.

Hoewel, wij ons best hebben gedaan, zijn er zaken die anders hadden gekund en daaruit moeten we leren.

De toekomst van Suriname ligt in onze handen en we moeten ervoor zorgen dat we samen bouwen aan een land waar welvaart en kansen voor iedereen binnen handbereik liggen.

Het is tijd om de handen ineen te slaan om de verdeeldheid achter ons te laten en samen te werken aan het opbouwen van een natie, die sterk rechtvaardig en welvarend is.

Deze hoop, Meneer de Voorzitter, gaat gepaard met verantwoordelijkheid.

Het is onze taak om ervoor te zorgen dat de rijkdom die voortkomt uit de natuurlijke hulpbronnen op een verantwoorde manier wordt beheerd.

De afgelopen jaren hebben we gewerkt aan het opbouwen van een sterke basis voor de toekomst.

Meneer de Voorzitter,

We staan op het punt een nieuwe weg in te slaan en deze weg kan ons leiden naar welvaart en kansen voor iedereen.

Maar de verantwoordelijkheid om die kansen waar te maken rust op ons allemaal.

De keuzes, die we vandaag maken, zullen de toekomst van generaties bepalen.

Daarom vraag ik u, volksvertegenwoordigers, en u, mijn medeburgers, om vastberaden te blijven.

Het pad, dat voor ons ligt, is nog steeds vol uitdagingen, maar ik geloof in de kracht van ons volk.

Wij staan aan het begin van een nieuw hoofdstuk, een hoofdstuk waarin Suriname weer kan dromen van welvaart.

En samen als één natie zullen wij ervoor zorgen dat deze dromen werkelijkheid worden.

Voorzitter,

Het is belangrijk om niet uit het oog te verliezen wat de startpositie van de regering is geweest.

Wij stonden voor enorme uitdagingen.

Ons land bevond zich in een diep dal zowel financieel economisch als sociaal maatschappelijk.

We zijn daarom bij het aantreden direct gestart met ons Herstelplan en Herstelprogramma.

Het Herstelplan had zes doelen, waarvan de belangrijkste was om de financieel-economische crisis te bezweren.

Meneer de voorzitter,

Wij kunnen stellen dat deze financieel-economische crisis door de getroffen maatregelen inmiddels is bezworen.

Dat is goed nieuws, want het schept de voorwaarden voor verdere economische groei.

Ook daarom kunnen we zeggen dat we het crisisbeleid achter ons laten en overstappen naar duurzaam ontwikkelingsbeleid.

Wij hebben overigens ook de andere vijf doelen grotendeels gerealiseerd, namelijk:

- er is weer begrotingsdiscipline, maar die moet erin gehouden worden;
- er is weer economische groei, en die moet behouden blijven en uitgebreid worden;
- het Sociaal Vangnet is gerealiseerd, en regelmatig bijgesteld,

- de instituten van de overheid en het bestuur zijn versterkt,
- en, de effecten, van de COVID-19-pandemie, in ons land, zijn ook geminimaliseerd.

Voorzitter,

Geachte leden,

Er is meer goed nieuws!

We hebben grote stappen gezet om de energietarieven te herzien in samenspraak met de vakbonden met het oog op verlagingen.

Dit betekent dat de uiteindelijke tarieven lager kunnen uitvallen dan eerder verwacht, wat voor veel gezinnen verlichting zal brengen in deze uitdagende tijden.

In nauwe samenwerking met Ravakur PLUS hebben we recent weer een belangrijk akkoord bereikt.

Ook met de veiligheidsbonden is er een akkoord bereikt.

Tevens hebben we met de gezondheidsbonden waardevolle gesprekken gevoerd over belangrijke zaken ten aanzien van hun rechtspositie.

Onze zorgmedewerkers vormen de ruggengraat van de samenleving en het is cruciaal dat hun harde werk en toewijding erkend en gewaardeerd worden.

Voorzitter,

Geachte leden,

Ik wil nogmaals benadrukken dat deze akkoorden niet alleen over geld of contracten gaan.

Ze gaan over mensen, over u, over jullie burgers, die meeluisteren, die hier in de zaal zitten en die iedere dag bijdragen aan een beter Suriname.

Dankzij ons gezamenlijke werk hebben we de basis gelegd voor een stabiele en duurzame toekomst.

We hebben de overheidsfinanciën op orde gebracht, de inflatie onder controle gekregen en de wisselkoers gestabiliseerd.

Dit alles heeft veel van ons gevraagd van zowel de regering als van de burgers van dit land, u allen.

We hebben geïnvesteerd in onze infrastructuur, in onderwijs, gezondheidszorg, agrarische sector, veiligheid en in het binnenland.

De samenwerking, met het bedrijfsleven is versterkt en een gunstig investeringsklimaat is gecreëerd, waardoor we kansen bieden aan ondernemers, werknemers en investeerders.

Voorzitter,

We begrijpen als regering en samenleving dat de prijzen in de winkels een zorgpunt zijn. Gelukkig merken wij hierbij een daling.

De regering zal samen met de private sector in dialoog blijven om lagere consumptieprijzen aan de samenleving te bieden.

Als onderdeel van ons sociaal programma zorgt de regering ervoor dat basisgoederen tegen een betaalbare prijs worden aangeboden.

Voorzitter, Geachte leden,

De wereld verandert snel en we staan voor nieuwe uitdagingen die ons allemaal raken.

Of het nu gaat om mondiale economische schommelingen, technologische ontwikkelingen of klimaatveranderingen, we moeten flexibel en veerkrachtig zijn.

Zoals eerder gezegd, we hebben in het afgelopen jaar aanzienlijke vooruitgang geboekt in de verdere stabilisatie van onze economie met name een pakket van maatregelen, waaronder de realisatie van een evenwichtige begroting, schuldherstructurering en hervormingen bij de belastingdienst.

Aan de inkomstenkant is er enorm geïnvesteerd in de capaciteit om belastinginkomsten te vergroten.

De invoering van de **BTW**, was ondanks de uitdagingen, een succes.

In 2023 werd 98% van de beoogde SRD 4,4 miljard binnengehaald, wat 77% meer inkomsten was dan uit de Omzetbelasting in 2022.

Voor 2024 wordt geschat dat de beoogde inkomsten van SRD 5,5 miljard gehaald worden.

Naast de opbrengsten uit de invoering van de BTW hebben diverse andere niet-belastingmaatregelen, substantieel bijgedragen aan de verhoging van de staatsinkomsten zoals:

- de verhoging van royalties op goudexport
- de aanpassing, en inning van de overvliegkosten
- verhoging van de retributierechten op hout
- de aanpassing van de tarieven en verbeterde inning voor grondhuur en erfpacht en
- grondconversie

Een gezonde begroting is bereikt door betere inning van belastingen en niet-belastingmiddelen en ook door stappen vooruit in de uitgavenbeheersing.

Ons land heeft door prudent beleid opmerkelijke vooruitgang geboekt op macro-economisch vlak.

Ik noem u enkele indicatoren:

- In 2020 kende Suriname een inflatie van 60,7%; een directe weerspiegeling van de economische uitdagingen, waarmee we te maken hadden.
- Dankzij gericht beleid en fiscale hervormingen is de inflatie echter aanzienlijk gedaald.
- De inflatie daalde van 54% in 2022 naar 32,6%, in 2023 en zal dit jaar rond de 10% uitkomen.
- In 2020 was ons saldo van de primaire rekening diep negatief met een tekort van SRD 2.877 miljoen, oftewel MIN 7,5% van ons Bruto Binnenlands Product.
- Dit hebben we omgebogen en in juli 2024 was er intussen een overschot van SRD 306 miljoen of 0,3% van het Bruto Binnenlands Product.
- Tegen het einde van het jaar verwachten we dat dit overschot zal stijgen naar 2,7%.

- Het streven voor 2025 is een overschot van 3,5%, waardoor wij duurzaam en op eigen kracht schulden kunnen aflossen.
- Door een strak beleid van de Centrale Bank van Suriname is de monetaire reserve gestegen naar USD 1,373 miljard.
- De internationale reserve is een essentiële buffer voor onze economie.
- In 2020 bedroeg deze USD 585 miljoen, waarvan slechts 118 miljoen, vrije reserves waren, een zorgwekkend laag niveau.
- In juli 2024 stond onze reserve op USD 1,3 miljard en we verwachten tegen het einde van het jaar een verdere stijging.
- De meest veelzeggende indicator is de economische groei.
- In 2020 bevond Suriname zich in een diepe recessie met een krimp van -16%.
- Dankzij het herstelprogramma en onze gezamenlijke inspanningen is de situatie aanzienlijk verbeterd.
- In juli 2024 noteerden we een positieve groei van 2,1%, en tegen december verwachten we dat de groei verder toeneemt tot 3,0%.
- Het begrotingstekort werd teruggebracht binnen de internationale gangbare norm van rond de 3%.
- De wettelijke staatsschuld ten opzichte van het Bruto Binnenlands Product, BBP, die eind juli 2023, al was gedaald naar 97%, daalde tot eind juli 2024, verder naar 77.7%.

- En als we het afzetten tegen het verwachte BBP voor dit jaar, dan daalt deze zelfs naar 59%.
- Deze daling is dankzij schuldaflossingen en een sterke stijging van de geschatte economische groei in 2024.
- De daling van de staatsschulddruk op onze economie is een belangrijke mijlpaal.
- Dit geeft aan dat we de juiste weg zijn ingeslagen naar financiële stabiliteit en economische groei.
- De succesvolle afronding van **zeven opeenvolgende IMF-reviews** heeft enorm bijgedragen aan de verbetering van onze internationale reputatie.
- Dit heeft onder andere geleid tot de eerste verbetering van onze kredietwaardigheid door Standard & Poor's in 2024.
- De kredietwaardigheid van Suriname is verbeterd van 'Selective Default' (SD) naar CCC+/C.
- De herschikking van de staatsschuld heeft eveneens bijgedragen tot de verbetering van onze macro-economische situatie en de terugbetalingscapaciteit.

In 2020 konden we onze schulden niet meer betalen.

In het afgelopen jaart hebben we met doorzettingsvermogen en vastberadenheid aanzienlijke vooruitgang geboekt in het verlichten van onze grote schuldenlast.

Door succesvolle onderhandelingen hebben we belangrijke schuldherschikkingen bereikt.

Dit omvat de herschikking van €88,4 miljoen, met de Paris Club (Frankrijk, Zweden, Nederland, Israël en Italië) en USD 38 miljoen met India.

Een doorbraak werd bereikt in december 2023 met China Eximbank en we voltooiden de herschikking, van de internationale euro-obligatielening (Oppenheimer bond), waarbij de opgelopen schuld van USD 912 miljoen werd teruggebracht naar USD 660 miljoen.

Ook op nationaal niveau hebben we vooruitgang geboekt zowel met de Centrale Bank van Suriname als de particuliere crediteuren.

In juli 2023 tekenden we een herstructureringsakkoord met particuliere crediteuren en met de Centrale Bank van Suriname voor een geconsolideerde schuld van SRD 8,4 miljard met een looptijd van 30 jaar en een rente van 9%.

We hebben de verstrekte voorschotten van SRD 1,9 miljard in 2023 afgewikkeld en infrastructurele schulden herschikt.

Voorzitter en geachte leden,

Deze indicatoren laten duidelijk zien dat ons land het traject van herstel en stabiliteit, afrondt en verankerd wordt, en dat de fase van economische groei is ingezet.

Deze resultaten zijn geen toeval, maar het gevolg van strategisch beleid en doorzettingsvermogen.

Laten we de uitdagingen omarmen als kansen om onze economie te versterken onze lokale producenten te ondersteunen en innovatieve sectoren te ontwikkelen.

Hoewel we nog niet zijn waar we willen zijn en ons bewust zijn van de uitdagingen, blijven we vastberaden om ons harde werk voort te zetten en deze obstakels om te zetten in nieuwe successen, terwijl we de positieve vooruitgang verder uitbouwen.

De basis is gelegd en samen, werken we verder, aan een stabiel en welvarend Suriname. Voor het komend jaar ligt onze focus op het vergroten van onze verdien capaciteit met speciale aandacht voor het faciliteren van de toename van productie.

Het fiscaal beleid zal zich richten op het verhogen van staatsinkomsten en het prudent omgaan met ons financieel huishouden.

Onder andere zal de verzelfstandiging van de belastingdienst naar een Semi Autonomous Revenue Agency (SARA) hiertoe een bijdrage leveren.

Begin volgend jaar sluiten we het **IMF-programma** af.

Alhoewel het IMF-programma in het begin door velen niet werd toegejuicht, was het programma noodzakelijk voor de schuldherschikking en de duurzame herstructurering van de economie en het verkrijgen van vertrouwen en steun van zowel regionale als internationale, financiële instituten en de duurzame en gedisciplineerde uitvoering.

Voorzitter,

Geachte leden,

De regionale ontwikkeling en decentralisatie van beleid vormen belangrijke speerpunten van het regeringsprogramma.

We zijn ons bewust van de uitdagingen bij het uitzetten van regionaal beleid vooral op het gebied van klimaatverandering en de negatieve gevolgen daarvan.

Daarom werken we hard aan het versterken van de veerkracht van vooral de bewoners van ons binnenland door het verbeteren van de voorzieningen zoals voedselvoorziening, elektrificatie, drinkwaterbeheer en drinkwateropslag.

Zo hebben we samen met onze partners watersystemen hersteld in gemeenschappen zoals Donderskamp, Kalebaskreek en Pikin Slee.

Deze stappen zorgen ervoor dat huishoudens in deze gebieden beter toegang hebben tot schoon water een basisrecht dat cruciaal is voor hun welzijn.

Tevens zijn er verschillende programma's die de verbetering van de levenskwaliteit van onze Inheemse en Tribale Volken moeten garanderen.

Op het gebied van gezondheidszorg zijn er zorgassistenten opgeleid om de Medische Zending te ondersteunen.

Deze extra capaciteit vergroot de zorgmogelijkheden in gemeenschappen die vaak moeilijk bereikbaar zijn.

De regering heeft de agent van staat aangewezen om de verplichtingen die voortkomen uit het Kaliña en Lokono vonnis uit te voeren.

De regering erkent de belangrijkheid en urgentie van het traditioneel gezag en de sleutelrol die het speelt bij het behoud van onze culturele en natuurlijke rijkdommen en heeft steeds gewerkt aan het verbeteren van hun rechtspositie.

Voorzitter,
Geachte leden,

Landbouw is de ruggengraat van veel van onze binnenlandse gemeenschappen en wij blijven ons inzetten om de productiviteit en duurzaamheid in de agrarische sector te vergroten.

Er worden nieuwe investeringskansen gecreëerd om productiegebieden uit te breiden en werkgelegenheid te stimuleren.

Boeren krijgen nu betere toegang tot financiering en ondersteuning om de opbrengsten te verhogen.

Landbouwgronden worden onder voorwaarden beschikbaar gesteld aan investeerders zoals Vank, in Coronie, oud SML-terrein en het Prins Bernhardpolder gebied in Nickerie.

Het Nationaal Ontwikkelingsfonds voor Agribusiness (NOFA) is geoperationaliseerd en heeft reeds kredieten verstrekt aan 187 agrariërs.

Het SAMAP-project heeft ook een belangrijke bijdrage geleverd onder andere de Value Chain Platforms en de training van boeren in bedrijfsplannen.

Er zijn 16 coöperaties in Nickerie opgericht die samenwerken op het gebied van import van inputs en machinefaciliteiten.

Agrarisch praktijkcentrum Tijgerkreek: het praktijkcentrum in Saramacca en de trainingen voor lokale jongeren en boeren.

Structurele, technische aanpak programma: De opzet van een rijstverwerkingsfaciliteit in de Prins Bernardpolder en het irrigatienetwerk in Nickerie.

De regering heeft in verschillende districten, zoals Brokopondo en Sipaliwini, middels internationale, technische bijstand programma's, landbouwmachines zoals tractoren en cassaveverwerkingsmachines verstrekt die de productiecapaciteit aanzienlijk kan verbeteren.

Hierbij kunnen in het bijzonder genoemd worden de bijstand aan agrariërs in de dorpen Cassipora, Bigi Poika, Donderskamp, Grankreek en Corneliskondre.

Deze steun draagt direct bij aan het verhogen van de productiviteit met meer efficiënte landbouwmethoden die het milieu beschermen, maar ook om burgers weerbaar te maken.

Deze projecten vormen slechts een deel van onze bredere visie om economische kansen in onze gemeenschappen te stimuleren.

Onze inzet gaat verder dan alleen economische ontwikkeling.

Voorzitter,
Geachte leden,

Sport is niet alleen een bron van trots voor ons land, maar ook een belangrijke pijler voor de ontwikkeling van een gezonde en dynamische samenleving.

Door te investeren in sport, geven we niet alleen onze sporters de kans om te schitteren, maar dragen we ook bij aan het versterken van onze gemeenschappen.

Sport brengt mensen samen, bevordert de gezondheid, en discipline, en inspireert de jongere generaties om hun dromen na te jagen.

In dit kader zijn in 2024 in totaal 30 sportprojecten goedgekeurd.

Deze projecten variëren van ondersteuning voor verschillende sportactiviteiten, en sportbonden, tot de aanschaf van sportmaterialen die allemaal gericht zijn op het bevorderen van sportontwikkeling in Suriname.

Door deze gerichte investeringen bieden we onze sporters de middelen, om zowel nationaal als internationaal te excelleren.

De regering heeft aanzienlijke middelen gereserveerd om zowel de sportsector in het algemeen als individuele sporters te ondersteunen.

Duizenden US-dollars zijn geïnvesteerd in de ondersteuning van onze sporters, zodat zij, niet alleen Suriname op internationaal niveau kunnen vertegenwoordigen, maar ook hun sportcarrière verder kunnen ontwikkelen.

Voor 16 individuele sporters is subsidie goedgekeurd, met als doel hun deelname, aan grote competities, waaronder de Olympische Spelen van 2024 in Frankrijk te ondersteunen.

In de ressorten Beekhuizen en Livorno zijn mini-kunstgrasvelden aangelegd.

Deze velden zijn meer dan sportfaciliteiten; ze bevorderen buurtsportactiviteiten en spelen een cruciale rol in de uitvoering van het Nationaal Sportbeleid.

Ze brengen de gemeenschap samen en geven kinderen en jongeren een plek om zich te ontwikkelen.

Ook wordt hard gewerkt aan de rehabilitatie van sportaccommodaties in bijna alle districten.

Het zwembad in Moengo is een goed voorbeeld.

De technische voorbereidingen zijn afgerond en zodra de financiering is geregeld, zal de uitvoering van dit project van start gaan.

Te Albina zijn de technische voorbereidingen voor de bouw van een nieuw voetbalstadion ook afgerond en de volgende stappen in het project zullen spoedig volgen.

Daarnaast staat de rehabilitatie van het Nickerie Indoor Stadion (NIS) op agenda.

Deze projecten vormen slechts een deel van onze bredere visie om de sportsector te versterken.

Door te investeren in de infrastructuur, sportprogramma's, toernooien en competities, creëren we de basis voor duurzame sportontwikkeling in ons land.

Hiermee leggen we niet alleen de basis voor nieuwe kampioenen, maar bouwen we ook, aan een sterkere, gezondere en veerkrachtigere samenleving.

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om al onze sporters aan nationale en internationale toernooien te bedanken voor hun inzet en strijd.

Voorzitter,
Geachte leden,

Op dinsdag 13 augustus hebben we een historische mijlpaal bereikt met de aanpassing van het Nieuw Burgerlijk Wetboek.

Na 165 jaar was onze wetgeving aan vernieuwing toe.

Met de nieuwe hervormingen in ons Burgerlijk Wetboek hebben we eindelijk de ruimte gecreëerd voor onze eigen Surinaamse identiteit in het recht.

Dit wetboek weerspiegelt de ziel van ons land en geeft antwoord op vraagstukken die specifiek voor Suriname gelden.

Zo is er, voor het eerst, wettelijke bescherming voor het concubinaatschap, iets wat nergens ter wereld op deze manier bestaat.

We hebben ons ook gedistantieerd van de verouderde rechtspersonen zoals de B.V., en we hebben duidelijkheid geschapen door de N.V.-structuren en de rechten en plichten van eigenaren samen te brengen.

Maar het gaat om meer dan alleen het herschrijven van wetten.

We hebben ervoor gekozen dat elke Surinamer nu volledige vrijheid heeft in wat zij of hij nalaat aan toekomstige generaties.

Onze nieuwe regels geven ieder individu de mogelijkheid om via een testament alles zelf te bepalen en om hun vermogen te beschermen via de oprichting van een Trust.

Het concept 'boedel' speelt een rol in verschillende contexten binnen het nieuwe Burgerlijk Wetboek, waaronder erfrecht, samenwonen en huwelijksvermogensrecht.

Aandachtspunten zijn onder andere, de problematiek, van onverdeelde boedels, de wens om boedelvorming te voorkomen, en de rechten van langstlevende partners op de boedel.

De leeftijdsgrens voor meerderjarigheid en de huwbare leeftijd zijn vastgesteld op 18 jaar.

Tegelijkertijd is het recht eerlijker en toegankelijker geworden.

De tweede National Risk Assessment, gepubliceerd in augustus 2024, toonde aan dat er veel werk is verzet aan wet- en regelgeving tegen witwaspraktijken en financiële criminaliteit.

Eerder in het jaar bleek dat Suriname uit de gevarenzone was gebracht om als risicoland bestempeld te worden.

Een lijvige agenda aan wetgevingsproducten stond aan de basis van dit succes.

Hieronder behoren onder meer:

- de Nationale Aanbestedingswet;
- het Protocol on Public Procurement van de CARICOM, dat geratificeerd moet worden;
- wijziging van de Deviezenregeling, om bepalingen van de Deviezenregeling, in lijn te brengen met de Centrale Bankwet en
- de wijziging van de Comptabiliteitswet;
- Wet op de Jaarrekening;
- Wet Fiscale Jurisdictie;
- Centrale Bankwet;
- Wet Casinobelasting;
- Wet Toezicht en Controle Kansspelen;
- Loterijwet;
- Wet Toezicht Bank- en Kredietwezen;
- Wet Herstel en Afwikkeling Kredietinstellingen; en
- Wet Fiscaal Identificatienummer

De Wet, ter voorkoming, en bestrijding van Money Laundering en Terrorismefinanciering, die in 2022 is aangenomen, is van groot belang voor Suriname, omdat deze helpt het financiële systeem te beschermen tegen illegale praktijken.

Door strengere regels voor banken en financiële instellingen in te stellen, wordt het moeilijker voor onzuiver geld om in de legale economie te komen.

Deze wet zorgt ervoor dat Suriname voldoet aan internationale normen van de Caribbean Financial Action Task Force.

En dit voorkomt dat Suriname in een risicozone terecht komt van risicolanden en dat het hiermee ook uitgesloten kan worden van de internationale financiële markten.

Voorzitter,

Deze regering heeft vanaf haar aantreden de bestrijding van corruptie hoog in het vaandel.

De Anti-Corruptiewet is in 2017 goedgekeurd door De Nationale Assemblée.

De wet is in hetzelfde jaar afgekondigd maar een belangrijk onderdeel om de wet goed te laten fungeren, gebeurde pas 4 mei 2023, namelijk de installatie van de Anti-Corruptie Commissie.

In augustus 2023 heeft de regering een nieuw staatsbesluit uitgevaardigd ter uitvoering van de Anti-corruptiewet.

Het Besluit, Verklaring van Inkomen en Vermogen, en Register Ontvangstbewijzen, heeft als doel de financiële positie van publieke functionarissen in Suriname transparanter te maken en mogelijke corruptie tegen te gaan.

Dit proces is van groot belang, voor de transparantie, en het vertrouwen, in het openbaar bestuur.

Tevens zal binnenkort in het parlement behandeld worden de gewijzigde Anti-corruptiewet, die in lijn gebracht zal worden met de internationale verdragen en de Grondwet.

Voorzitter,

Geachte leden,

Het sociaal programma van de regering wordt onverkort uitgevoerd met nadruk op het vergroten van de efficiëntie en het bereiken van de beleidsdoelgroepen.

Ondanks enorme uitdagingen heeft de regering ervoor gezorgd dat minder draagkrachtigen kunnen blijven rekenen op de materiële en immateriële steun ter waarborging en verbetering van hun sociaal welzijn.

De versoepeling van de toegang tot de diensten van de basiszorgverzekering is gerealiseerd.

Voorts is de geldigheidsduur van de verzekeringspas verlengd.

Personen in de leeftijdscategorie van 0 tot 16 jaar en 60-plussers hebben een verzekering met een geldigheidsduur van vier jaren en personen in de leeftijdscategorie, van 17 tot 59 jaar, een geldigheidsduur van twee jaren.

Vanaf 2020 heeft deze regering gewerkt aan de verhoging van sociale uitkeringen, zoals de Algemene Kinderbijslag, de AOV, en de financiële bijstand aan mensen met een beperking en kwetsbare huishoudens.

Deze uitkeringen zijn in overeenstemming met de inflatiecijfers substantieel verhoogd.

AKB is verhoogd van SRD 50 naar SRD 200.

AOV van SRD 525 naar SRD 1750

Financiële bijstand, zwakke huishoudens van SRD 33 naar SRD 1750

Financiële bijstand, mensen met een beperking, van SRD 325 naar SRD 2500

Nu zijn we bezig de achterstanden in de uitbetaling van uitkeringen met name in het binnenland in te lopen.

Uitkeringen zijn geen salarissen of lonen waar men volledig van kan leven, maar hebben een ondersteunend functie.

De regering zal de huidige uitkeringen evalueren en waar nodig bijstellen.

De samenleving kon voorts rekenen op overheidssteun bij reguliere uitvaarten en acute noodsituaties.

In september 2021 kregen behoeftige burgers SRD 1500 voor uitvaarten.

Dit bedrag is inmiddels verhoogd naar SRD 10.000.

Een jarenlange inconsistent en vorm van geïnstitutionaliseerd discriminatoir beleid is in 2023 gewijzigd.

Vanaf 1 juli in dat jaar komen senioren met een beperking in aanmerking voor zowel hun AOV-uitkering als de uitkering voor mensen met een beperking.

De automatische stopzetting van de laatste uitkering bij het bereiken van de leeftijd van 60 jaar is dus niet meer van kracht en was niet rechtvaardig.

De monitoring van de uitvoering van overheidskinderrechtenbeleid heeft in 2022 een nieuwe dimensie bereikt met de instelling van de Onderraad voor de Kinderbescherming, welk secretariaat is gevestigd op het Bureau Rechten van het Kind.

In 2024 wordt een aanvang gemaakt met de verdere versterking van het sociaalprogramma van het departement middels een team van experts dat inmiddels aan de slag is gegaan.

Het ligt in de bedoeling om het wet- en regelgevingskader van het sociaalprogramma te verbeteren, waardoor het uitkeringsbeleid rechtmatiger, efficiënter en doelmatiger kan worden uitgevoerd.

Naast het verhogen van de sociale uitkeringen, het toekennen, van de koopkrachtversterking, en het geven van subjectsubsidie, wordt het sociaalbeleid ook uitgevoerd, via het voedselprogramma, betaalbare medicatie, het broodjesproject, het foodbasketproject, subsidie op babyvoeding, het Landelijk Woningbouwproject en het Affordable Housing project.

Naast het verhogen van de sociale uitkering en de start van de foodbaskets voor goedkope basisproducten, zijn ook nieuwe voorzieningen geïntroduceerd, waaronder ondersteuning voor schoolgaande kinderen.

Het project schoolvoeding en schoolbrood, ten behoeve van leerlingen van de scholen, is ook een voorbeeld van het sociaalbeleid dat meer gestalte kreeg.

Gedurende dit project zijn ongeveer 13.000 leerlingen dagelijks voorzien van brood.

Ook is er met voortvarendheid gewerkt aan de landelijke distributie van voedselpakketten aan huishoudens, bejaardentehuizen en opvanginstellingen.

Voor de kwetsbare groepen in geheel Suriname, zoals jongeren, vroegtijdige schoolverlaters, schoolgaande tienermoeders, mensen met een beperking en werklozen, zijn er ook een aantal (vak)trainingen en opleidingen ter beschikking gesteld.

Deze groepen hebben dan betere kansen op de arbeidsmarkt.

Om ervoor te zorgen dat geen enkele student de school verlaat, vanwege een tekort aan financiële middelen, heeft de regering, via de Nationale Ontwikkelingsbank mogelijkheden gecreëerd voor studenten die ver van hun onderwijsinstelling wonen om renteloze huishuurfinanciering aan te vragen.

Hiernaast biedt het Fonds Studiefinanciering Suriname ook algemene studieleningen aan voor HBO- en universiteitsstudenten, voor slechts 4% rente per jaar.

Ook hebben wij het mogelijk gemaakt dat studenten van openbare VOS-scholen en enkele HBO-instellingen een deel van hun inschrijfgeld terug kunnen krijgen.

Voorzitter,
Geachte leden,

De financiële inclusie wordt bevorderd op basis van het principe 'We leave no one behind'.

Nu kan iedere burger die geen toegang had tot commerciële banken met eenvoudige documenten en een simpele procedure een bankrekening openen.

Dat was vroeger niet mogelijk.

Hiernaast kunnen burgers, die onderdeel zijn, van het sociaal programma, digitaal, en via meerdere banken toegang hebben tot de uitkeringen.

Wij hebben met ons strategisch beleid en doorzettingsvermogen aangetoond dat Suriname internationaal weer meetelt en internationale standaarden kan behalen.

Voorzitter,
Geachte leden,

In 2020 erfde deze regering een woningbouwprogramma dat helaas gekenmerkt werd, door mismanagement en gebrekkige uitvoering.

Vele van deze onafgemaakte projecten die gepaard gaan met groot kapitaalverlies, zijn thans onderworpen aan strafrechtelijk onderzoek.

Juridische en financiële onregelmatigheden hebben ervoor gezorgd dat deze regering, geen ruimte had om deze projecten af te ronden.

De financiële situatie die wij in 2020 overnamen, bood geen enkele mogelijkheid om nieuwe investeringen hierin te plegen.

Desondanks is de regering vastbesloten om het tekort aan woningen aan te pakken, via het nieuw geïnitieerd, Landelijke Woningbouwprogramma.

Sinds 2020 is er USD 40.74 miljoen geïnvesteerd in huisvestingsprojecten.

In juni 2023 is met schaarse middelen het bouw- en woonrijp maken van terreinen gestart op locaties zoals Reeberg, Merveille – Peprepin, Crepie, en het eerste, Public Private Partnership, PPP-project, in Poerwodadi.

Het doel hiervan is om in totaal 2100 kavels beschikbaar te stellen, zodat Surinamers hun eigen woning kunnen bouwen en daarmee hun woondromen kunnen realiseren.

We hebben bovendien in samenwerking met de Centrale Bank van Suriname grote stappen gezet om betaalbare woningfinanciering toegankelijker te maken.

De burger kan gebruikmaken van hypothecaire leningen tot SRD 1.6 miljoen tegen 7% om zijn woning te bouwen, hetgeen een cruciale stap is voor velen.

Voorzitter, geachte leden,

Tevens hebben we voor de vele woningzoekenden op basis van het Public Private Partnership model goedkeuring gegeven aan vier nieuwe PPP- Projecten.

Hierbij wordt samenwerking tussen de regering, het publiek en de burgers geïnitieerd, om gesubsidieerde projecten uit te voeren.

Deze zullen resulteren in de ontwikkeling van voldoende betaalbare, bouwrijpe kavels, die weer een nieuwe groep Surinamers dichterbij hun droomwoning zullen brengen.

Er wordt ook gewerkt aan nieuwe ontwikkelingen waaronder het China-Aid Low-Cost Housing Project, met een grant van USD 21.9 miljoen.

Ook hebben wij, het Affordable Housing Project (AHP), dat jarenlang, stil heeft gelegen, opnieuw opgestart in oktober 2023.

Intussen, worden hierdoor, honderden Surinamers, die al jaren, op een oplossing wachtten, nu eindelijk geholpen.

Dit project verloopt succesvol, en de voortgang, wordt door het kabinet gemonitord.

Met het AHP, zullen ruim 3700 Surinamers, worden ondersteund, bij het realiseren, van hun woonoplossingen.

Voorzitter,

Geachte leden,

De Nederlandse regering, heeft haar excuses aangeboden, aan de nazaten, van tot slaaf gemaakte Inheemsen, en Afrikanen.

Er wordt erkend, dat dit generaties, overstijgende onderwerp, zorgvuldig besproken moet worden, en om dit proces, te begeleiden, zijn aan beide kanten, structuren opgezet, voor de uitvoering, gekoppeld aan financiële toezeggingen.

In mijn recente ontmoeting, met de nieuwe premier van Nederland, Dick Schoof, werd dit bevestigd.

Bestaande initiatieven van organisaties, worden gestimuleerd, met als doel, een nationaal standpunt te formuleren, over de acceptatie van de excuses.

Voorzitter,

Geachte leden,

Het grondbeleid, is een van de zaken, die burgers in dit land, grote zorgen baart.

In 2020, begonnen we, met grote uitdagingen, waaronder jarenlange achterstanden, en non transparantie in grondverzoeken, en overdrachten, het aanpakken van juridische kwesties, en het verbeteren van de dienstverlening, aan de samenleving.

Dit zorgde voor ontevredenheid, en onnodige vertragingen, voor velen in onze samenleving.

In de afgelopen jaren, hebben we aanzienlijke vooruitgang geboekt.

In het bijzonder, de grondconversie, is een belangrijke stap geweest.

Met het Besluit Grondconversie, van 2023, en de digitalisering hiervan, zijn al meer dan 5.600 beschikkingen omgezet naar eigendom, wat resulteerde in inkomsten, van meer dan SRD 102 miljoen, voor de Staat.

Daarnaast, zijn meer dan 28.500 grondbeschikkingen, verstrekt aan burgers, in alle districten.

Ook, zijn er juridische geschillen opgelost, zoals de volledige financiële afwikkeling, voor het oplossen, van de occupatieproblematiek te Sunny Point.

De achterstanden in grondverzoeken, zijn voor ruim 50% ingelopen.

De planning is nog steeds, om deze achterstanden, vóór 31 december 2024, zo veel als mogelijk, te hebben ingelopen.

Ook de aanpak van corruptie, bij grondbeleid heeft prioriteit.

In dit kader, is reeds gestart, met onder andere, het digitaliseren van alle aanvragen.

Dit, zorgt voor meer transparantie, bij zowel de burgers, als de medewerkers.

Dit draagt bij, aan het efficiënter maken, van het proces, bij de behandeling van de aanvragen.

Voorzitter, weet u hoeveel personen, reeds jarenlang, een aanvraag hebben lopen, en nog steeds, geen oplossing hebben, voor hun grondproblemen.

Met deze stappen, die deze regering, heeft durven te zetten, zal deze problematiek, tot het verleden behoren.

Want elke Surinamer, heeft recht, op een plek, die ze hun thuis kunnen noemen.

Er is genoeg grond, voor eenieder.

En eenieder, heeft recht op zekerheid.

Eenieder, heeft recht op grond.

De Public Sector Reform, blijft ook een prioriteit, van deze regering.

Deze regering, is de eerste, die daadwerkelijk gedurfd heeft, dit vraagstuk aan te pakken.

We hebben sinds 2021, orde gebracht, in het landsdienarenbestand, met een verplichte registratie, die 95% dekking bereikte.

Voor de kleine groep, die nog niet is geregistreerd, zijn maatregelen genomen, om hun status, definitief, en op verantwoorde wijze, af te wikkelen.

Voorzitter, we maken geen enkele Surinamer brodeloos.

Er zijn afspraken, met de particuliere sector, met name, de internationale bedrijven, die zich hier komen vestigen, om een deel van de medewerkers, uit het ambtenarensysteem, over te nemen.

In 2025 blijven we werken, aan een goed functionerend overheidsapparaat, met verdere trainingen en regelgeving, om de personeelsstructuur te versterken, en de standaarden voor beschikkingen en resoluties, te verbeteren.

Het Korps Politie Suriname, KPS, blijft een essentiële pijler, van onze samenleving.

De toewijding van ons politiekorps, aan de veiligheid, en het welzijn van de gemeenschap, verdient onze grootste waardering.

In dat kader, wil ik het belang benadrukken, van het nieuwe Hoofdbureau voor het KPS.

Het ministerie van Openbare Werken, is momenteel bezig met de voorbereidingen, voor de contractondertekening, waarna de eerstesteenlegging, zal plaatsvinden.

Dit project staat symbool, voor de waardering, die wij koesteren, voor de inzet van het korps, en ons streven, naar een veilig en stabiel Suriname.

Voorzitter,

Geachte leden,

Zoals ik eerder aangaf, hebben we geïnvesteerd, in onze veiligheid, daar deze, tot de steunpilaren, van de samenleving behoort.

Het handhaven, van de openbare orde en veiligheid, blijft een belangrijke prioriteit, van de regering, waarbij samenwerking, vanuit en met alle partners, van eminent belang is.

Voorzitter,

In dit kader, mogen wij het dieptepunt, van 17 februari 2023, niet vergeten.

Toen, heeft een kleine groep, zich op ongepaste, en grensoverschrijdende manier geuit, en enorme schade aangericht.

Met z'n allen, dienen wij ervoor te zorgen, dat dit, zich niet mag herhalen.

Het is belangrijk, om te vermelden, dat Justitie, het recht heeft doen gelden, in deze zaak.

De belangrijke prioriteitsgebieden, voor de komende tijd, zijn onder andere:

- aanpak van de verkeers- en andersoortige criminaliteit;
- verbetering van de mensenrechten, en het tegengaan van mensenhandel, en mensensmokkel;
- tegengaan van het illegale grensverkeer
- het verbeteren van de infrastructurele voorzieningen;
- aansturen van het veiligheidsbeleid, misdaadpreventie, criminaliteitsbeheersing, alsook kwaliteitsverbetering, en institutionele versterking van diensten;
- aanpak van de modernere vormen, van criminaliteit, waarbij er gebruik wordt gemaakt, van geavanceerde technieken, en tactieken, met een vaak overschrijdend karakter, en
- het garanderen van optimale bescherming, van de rechtsstaat, door het waarborgen, van effectieve rechtshandhaving, en het garanderen van veiligheid, voor de gehele samenleving, op het totale grondgebied van Suriname.

We hebben gewerkt, aan de verdere versterking, van de rechterlijke macht, middels capaciteitsversterking, institutionele versterking, financiële verzelfstandiging, internationale samenwerking, en digitalisering, en wordt thans gewerkt, aan de herziening van de wet, rechterlijke inrichting van samenstelling (RISK), en de wet financiële rechtspositie, van de rechterlijke macht.

Ook de vuurwapenaanvragen, bij de procureur- generaal, zijn thans gedigitaliseerd.

Bestaande controleposten, worden gereorganiseerd, en waar nodig, worden nieuwe posten, op strategische locaties opgezet, zoals te Coppenamepunt en Redi Doti.

Er wordt ook gewerkt, aan de verdere uitbreiding, van internationale, en regionale samenwerkingsverbanden, inzake beheersing, van de grensoverschrijdende criminaliteit, en het vergroten van het vakmanschap.

Het Instituut Buurtmanagement is weer ingesteld:

- Het project beleeft een herstart;
- In de verschillende buurten, zijn reeds buurtmanagers aangesteld.
- Het project Neighborhood Policing, is thans in uitvoering, en nadert het eindtraject.

Wij zijn bezig, met de verdere verbetering, van de brandweezorg, inzake het huisvestingsprobleem, waarbij bestaande posten, worden gerenoveerd, en nieuwe kazernes worden ingesteld, zoals in Marowijne en Nickerie.

Ook zijn we bezig, om de mogelijkheden, van het project Safe City, ten volle te benutten, middels uitbreiding, van landelijk cameratoezicht.

De afgelopen vier jaren, is een periode, van aanzienlijke vooruitgang, en groei geweest, voor de Defensieorganisatie van Suriname.

Door middel van versterkte samenwerking, investeringen in personeel, en technologie, en de focus op innovatie, heeft Defensie, haar bijdrage, aan de nationale veiligheid en ontwikkeling, vergroot.

De regering is vastbesloten, om dit traject, voort te zetten, en zich aan te passen, aan nieuwe uitdagingen, met als doel, een veilig en welvarend Suriname.

Suriname heeft met succes, de internationale Tier 1-status behaald, op het gebied van mensenhandelbestrijding, en zet zich in, om deze positie te behouden.

- Suriname werkt nauw samen, met internationale partners, om illegale migratie, tegen te gaan, en benadrukt het belang, van veilige, gereguleerde migratie.

Voorzitter,
Geachte leden,

De veranderingen, en groei zijn zichtbaar, het vertrouwen, in het leger is toegenomen, en wij zijn vastbesloten, om deze koers voort te zetten.

De focus, in de afgelopen tijd, lag op het professionaliseren, en moderniseren van het leger, waarbij eigen operaties, humanitaire projecten, ondersteuning aan de politie, en overige diensten, en het bouwen van nationale, en internationale partnerschappen, prioriteit kregen.

Ook de beveiliging, van de maritieme zone, en territoriale wateren, is essentieel, voor zowel de nationale, als internationale veiligheid.

Sedert 2022, is het proces gestart, om een zeewaardige marinepatrouilleboot, te leasen, met mogelijkheid, om het schip te kunnen kopen.

Dit schip, kan eind 2024, of begin 2025, verwacht worden.

Deze aankoop, van dit marineschip, is een duurzame investering, die miljoenen voordeel kan opleveren, voor ons land, en onze natuurlijke hulpbronnen, zal beschermen.

Dit, ook bekeken tegen de achtergrond, van olie en gas, voor exploratie en exploitatie.

Conform, de regionale militaire overeenkomsten, zijn meerdere, gezamenlijke vaarpatrouilles gepland.

Ter ondersteuning, van het Openbaar Ministerie, zijn in het kader van rechtshandhaving, operaties uitgevoerd op de Marowijnerivier.

Voorzitter,

Internationale partnerschappen, hebben gezorgd, voor waardevolle uitwisselingen, van kennis, gezamenlijke oefeningen, en operaties, en hebben de positie van Suriname, in het internationale veiligheidslandschap, versterkt.

Er zijn intensieve, defensie-uitwisselingen geweest, waaronder hoge bezoeken, herstart jungle training, en gezamenlijke operaties, participatie aan trade wings, prioritering van women, peace en security agenda, en de United Nations Peace trainingen.

Deze defensiesamenwerking, heeft vele miljoenen, aan voordelen voor land, en volk opgeleverd, en zal worden voortgezet.

In 2025, wordt deze trend voortgezet, met het versterken van het gezag, in het binnenland, met de ondersteuning, bij de aanpak, van georganiseerde criminaliteit, en het versterken, van de mobiliteit, in de lucht, en in de maritieme zone.

Voorzitter,

Geachte leden,

Vanwege de diplomatieke inspanningen, die worden gepleegd, heeft Suriname, in de afgelopen jaren, mogen rekenen, op schenkingen, in de vorm van financieringen, goederen, en technische assistentie, van internationale samenwerkingspartners, wat een waarde vertegenwoordigt, van bijkans 300 miljoen Amerikaanse Dollars.

Onze buurlanden, blijven, belangrijke, strategische ontwikkelingspartners.

Via een “Strategic Dialogue and Cooperation Platform”, voornamelijk met Brazilië en Guyana, zal verder invulling worden gegeven, aan belangrijke samenwerkingsgebieden, waaronder infrastructuur, energie, olie en gas.

Met onze Franse buur, zal binnen het overlegorgaan, de River Council, verdere implementatie, van afspraken plaatsvinden, met de focus, op het management van de grensrivier, het milieu, de veiligheid, het onderwijs, de cultuur, en volksgezondheid.

Bij de voortzetting, van de goede betrekkingen, met de Verenigde Staten van Amerika, zal de samenwerking gericht zijn, op versterking van democratische instituten,

alsmede de strijd, tegen transnationale criminaliteit, en de negatieve effecten, van klimaatverandering.

Voorzitter, zoals u weet, heeft Suriname zich gecommitteerd, aan het uitzenden, van een peloton aan manschappen, naar Haïti, om onderdeel te zijn, van Multilateral Security Support.

De uitzending van Suriname, bestaande uit militairen en politiemannen, moet als deel, van de Caribbean Joint Task Force (CJTF), in afwachting op haar uitzending, een pre- en integration training ondergaan, wat deels, onder eigen supervisie zal geschieden, van het Nationaal Leger, en deels andere buitenlandse experts.

De samenwerking met Nederland, wordt voortgezet, middels het verstevigen, van de diplomatieke, economische, sociale en culturele banden.

De vriendschappelijke relatie, gebaseerd op wederzijds respect, werd onlangs, wederom bevestigd, tijdens mijn ontmoeting, met de nieuwe Nederlandse premier, Dick Schoof.

De ondersteuning, die van Nederland wordt ontvangen, in het Makandra Programma, waarbij er sprake is, van capaciteitsversterking, van onder andere onze financiële, defensie, juridische en justitiële instituten, zal in 2025 worden gecontinueerd.

De betrekkingen met de Aziatische landen, China, India, Indonesië en Japan, hebben een intensief karakter, en Suriname ervaart vele voordelen, van deze samenwerkingen, in de vorm van kredietlijnen, capaciteitsversterking middels trainingsprogramma's, alsook schenkingen, voor het kunnen uitvoeren, van gemeenschaps-ontwikkelingsprojecten.

De samenwerkingsrelaties met andere landen, uit het Afrikaans continent, en het Midden-Oosten, zullen constructief worden gehouden, en hierbij wordt gedacht, aan de olie- en gasindustrie, alsook investeringen.

Met de Verenigde Naties, is er voor 2025, een hernieuwd, samenwerkingsprogramma geconsolideerd, met de ondertekening van het "Country Implementation Plan 2024-

2025”, met een beschikbaar budget, van ongeveer 9 miljoen Amerikaanse Dollars, voor geselecteerde projecten.

De promotie van Surinaamse producten en diensten bij onder andere handelsbeurzen, internationale tentoonstellingen, en brandingsseminars wordt voortgezet.

Om een betere positie te verwerven op de Wereldbanklijst van landen waar het zaken doen gemakkelijk is, zijn er diverse maatregelen getroffen om Suriname dichterbij de internationale gemeenschap te brengen.

Voor de verkiezingen zullen de zogenaamde E/D- formulieren gedigitaliseerd worden.

Hiermee zal het proces van binnenkomst drastisch verkort worden alsook de ervaring, op onze internationale grensposten aangenamer te maken.

Reeds geruime tijd is sprake van visaliberalisatie voor de meeste landen in de wereld, met uitzondering van 21 landen, die om reden van nationale veiligheid, en ter voorkoming van mensenhandel, een visumvereiste hebben.

De betrokken diensten zijn thans met een evaluatie bezig om na te gaan op welke wijze, de toegang tot ons land van sommige van deze landen versoepeld kan worden.

Op 1 november aanstaande zal op het Ministerie van BIBIS een “one stop window” operationeel zijn waarbij bedrijven die meer dan 20 werknemers in dienst hebben, volgens een gecoördineerde en versnelde procedure, volledig gedigitaliseerd, voor hun werknemers, visum tot Suriname, de werkvergunning en de vergunning tot legaal verblijf, kunnen verkrijgen.

Deze procedure betreft een nauwe samenwerking tussen de ministeries van BIBIS, JusPol, BIZA en AWJ.

Voor het eind van deze maand zal een concept nieuwe investeringswet worden aangeboden aan De Nationale Assemblée, welke voor een deel, een samenvoeging is, van verschillende bepalingen in verschillende wetgevingsproducten, alsook een aanpassing, op basis van de nieuwe internationale en nationale inzichten.

De multilaterale handelsbetrekkingen, in onder andere, de Caraïbische, Zuid-Amerika, en Latijns- Amerikaanse regio zullen verder worden geïntensiveerd.

In het kader van de versteviging en het herstel van de relatie, in de Caribische regio, zijn in de afgelopen jaren de banden met de Antillen, met name Curaçao en Aruba, geïntensiveerd.

Verschiede bezoeken van hoge functionarissen hebben plaatsgevonden, alsook de ontvangst van hoge vertegenwoordigers van beide landen.

Versteviging van de banden komt tot uitdrukking in de politieke en regionale relaties, handel en investeringen, luchtvaartverbindingen, toerisme en export van Surinaamse producten.

Ook op parlementair niveau worden de relaties hersteld na een bezoek van DNA-voorzitter eerder dit jaar.

De Surinaamse diaspora is inmiddels ook georganiseerd op Curaçao.

Ook op het gebied van luchtvaart hebben we sinds ons aantreden aanzienlijke vooruitgang geboekt.

Door de betaling van achterstanden, bij de International Civil Aviation Organization, ICAO, kunnen we weer actief deelnemen, aan internationale luchtvaartactiviteiten.

Wij hebben momenteel, een Effectieve Implementatie (EI) score van 59,37%, gebaseerd op de I.C.A.O.-audits, van 2009 en 2012, en we erkennen dat er ruimte voor verbetering is.

De Surinaamse regering treft met deskundigen van overheidsinstellingen om de normen en standaarden van de I.C.A.O te implementeren, ter garanderen van de luchtvaartveiligheid.

Daarnaast, hebben we luchtvaartovereenkomsten getekend met landen, als de Verenigde Arabische Emiraten, Curaçao, Qatar, en Saoedi-Arabië, wat Suriname kan positioneren als een belangrijke transport hub.

Naast de investeringen in de luchtvaartsector is ook het openbaar vervoer aanzienlijk verbeterd, met nieuwe regelingen voor de buslijnen en het betaalbaar houden van de tarieven voor passagiers.

Voorzitter,

Bij het aantreden van deze regering in 2020, was de wens uitgesproken om de Surinaamse maatschappij met 1.000.000 inwoners op te bouwen.

De diaspora heeft economische waarde, maar de sociale waarde van de diaspora is niet in geld uit te drukken.

De regering is de diaspora zeer erkentelijk voor de economische en sociale bijdrage die deze levert aan de samenleving in goede en slechte tijden.

Het Diaspora Instituut heeft specifiek diasporabeleid mee helpen ontwikkelen, samen met de Internationale Organisatie voor Migratie.

Hierbij zijn verschillende initiatieven in ontwikkeling samen met diaspora-organisaties in onder andere Nederland, het Caribisch gebied, en de Verenigde Staten.

Met het Diaspora Instituut in Nederland wordt gewerkt aan plannen om scholen te renoveren en is een Business Summit, in voorbereiding.

Het Diaspora Instituut, op het Ministerie van BIBIS, is doende een One Stop, digitale faciliteit, te creëren waar ook ter wereld.

Voorzitter,

De gezondheids-zorgsector is het hart van onze natie en daarom hebben we ook hierin flink geïnvesteerd.

Een sector, die zich in een heel moeilijke positie bevond bij overname.

We namen voor deze sector namelijk een schuld over van USD 63 miljoen.

En ook hier hebben we met ons strategisch beleid en doorzettingsvermogen ervoor gezorgd dat we inmiddels 92% hebben ingelopen.

We werken aan de uitvoering van het Nationaal Plan, 'Vernieuwing van de Gezondheidszorg 2025', dat gericht is op een grondige herstructurering van ons zorgstelsel.

Zo hebben we maatregelen genomen, om brain drain te voorkomen, c.q. te beperken, en om het tekort, aan medisch personeel te verlichten, middels een crash trainingsprogramma, en door aanwerving.

We hebben geïnvesteerd in de opleidingscapaciteit van onze eigen medische professionals.

De inspanningen van deze regering, reiken verder, dan alleen curatieve zorg.

We maken een verschuiving, naar preventieve zorg, met het HEARTS-initiatief, dat zich richt, op de preventie, en behandeling van ziekten, zoals diabetes en hypertensie.

De investeringen in het Academisch Ziekenhuis Paramaribo (AZP) zijn een belangrijke stap vooruit, in onze gezondheidszorg.

De nieuwbouw en modernisering, van de afdelingen, zoals de Spoedeisende Hulp, en de NICU, laten zien, hoe toegewijd we zijn om de zorg voor de samenleving te verbeteren, ondanks de uitdagingen.

Het Academisch Ziekenhuis Paramaribo heeft een nieuwe CT-scan, een uitgebreide Intensive Care Unit, en zeven nieuwe operatiekamers, in gebruik genomen.

Daarnaast hebben we nieuwe zorgafdelingen geopend bij het Lands Hospitaal, en RGD-poliklinieken gebouwd op verschillende locaties.

En dankzij samenwerkingen met internationale partners, hebben we 19 niertransplantaties uitgevoerd en kinderen behandeld via de kinderhartmissie.

Dit beleid voorkomt dat patiënten naar het buitenland moeten voor levensreddende behandelingen en bevordert de opbouw van lokale medische capaciteiten.

Er wordt 6 miljoen, van de 8 miljoen euro van de resterende verdragsmiddelen ingezet, voor de aanschaf van noodzakelijke medische apparatuur wat onze ziekenhuizen verder zal versterken.

De regering zal verder investeren in de gezondheidssector middels:

- onze eigen begroting
- 8 miljoen euro aan restant verdragsmiddelen, voor de aanschaf van apparatuur
- de reeds opgang gekomen aanvoer van medicijnen en
- de USD 13 miljoen grant van TotalEnergies.

Voorzitter,

Het Surinaamse onderwijs wordt getransformeerd om beter te voldoen aan de behoeften van onze samenleving en economie van basis- tot hoger onderwijs.

Er zijn nieuwe scholen gebouwd, renovaties gepland, en praktijklokalen opgezet, ook in afgelegen gebieden.

Meer dan 1500 leerkrachten zijn getraind in moderne onderwijsmethoden en ICT.

Op het NATIN is een opleiding gestart voor de opkomende olie- en gasindustrie.

Het hoger onderwijs wordt hervormd om beter aan te sluiten op de arbeidsmarkt, met een nieuwe directie en herzien beleid voor studiebeurzen en studiefinanciering.

Deze veranderingen geven onze jongeren de nodige vaardigheden voor de toekomst van Suriname.

Voorzitter,

In 2020 waren het prijzenbeleid en de consumentenbescherming beperkt door een tekort aan middelen en mankracht.

Thans, kunnen we met trots praten over aanzienlijke verbeteringen en versterking om de consumenten beter te beschermen.

Thans kunnen de prijsbeheersing en prijscontrole met meer effectiviteit uitgevoerd worden.

Tot nu toe, is ruim SRD 7.3 miljoen aan boete, voor overtredinge, van de Wet Economische Delicte, binnengebracht.

Dit beleid van de controle van prijzen en naleving van regelgeving zal voortgezet worden, terwijl het Project Basisgoederen zal blijven helpen om de prijzen van essentiële goederen betaalbaar te houden.

In het kader van armoedebestrijding, heeft de regering in 2022, de Food Basket geïntroduceerd op verschillende locaties, in diverse districten.

Dit project is een volledige, private onderneming, ondersteund door de regering met als doel een mindshift teweeg te brengen van afhankelijkheid van voedselpakketten naar zelfredzaamheid.

Bewust van de impact van de gestegen consumentenprijzen, op de levensomstandigheden van de minder draagkrachtigen, besloot de regering, samen met ondernemers, basisgoederen tegen een veel lagere prijs aan te bieden door de tussenhandel uit te schakelen.

Na de succesvolle start van de eerste Food Basket, stond de regering voor de uitdaging, om deze winkels, in elk district, op verschillende locaties te openen, zodat iedereen, die dat nodig heeft toegang heeft tot deze betaalbare winkels.

Voorzitter,

Geachte leden,

Energie speelt een belangrijke rol in het ontwikkelen van een duurzaam en betrouwbaar energiesysteem voor alle burgers in stad en district.

Ons doel is, om tegen 2025, in lijn met Sustainable Development Goal 7, Affordable and Clean Energy for All, te zorgen dat elk huishouden in Suriname toegang heeft tot betrouwbare en schone energievoorziening.

Een belangrijk onderdeel van onze strategie is het Suriname Villages Micro-Grid Project, dat gericht is op het voorzien van dorpen in het binnenland, van 1x24 uur elektriciteit.

In 2023 is de Puketi Cluster in het Tapanahonygebied met succes voorzien van zonne-energiesystemen.

En in 2025, zullen de clusters, Galibi, Djumu, Kajana en Botopasi worden uitgevoerd, waarmee we in totaal 50 dorpen van duurzame elektriciteit zullen voorzien.

Op het gebied van landelijke elektrificatie hebben we al tien dorpen in het Boven-Suriname gebied, van 24-uurs elektriciteit voorzien, waaronder Nieuw- Aurora.

Dankzij het Godo Olo project, dat wordt ondersteund door de IDB, wordt ook dit dorp, nu, volledig van stroom voorzien door middel van zonne-energie.

In 2025 worden de dorpen, Bigi Poika en Pikin Saron, volledig aangesloten op het stroomnet, evenals de clusters, Sarakreek en Manlobi Tapanahony.

Voorzitter,

Eenieder is benieuwd naar het beleid van de regering in relatie tot de aangekondigde investeringen door Total Energies.

Daar zullen we dan ook wat meer over zeggen.

Er zijn vele technische aspecten, waarmee Staatsolie bezig is, maar er zijn ook beleidsmatige zaken, waaraan de regering aandacht moet besteden.

De aankondiging van het finale investeringsbesluit, FID, door TotalEnergies, vandaag, 1 oktober, betekent dat Suriname een hele nieuwe fase van haar ontwikkeling zal ingaan.

Laten we in dit kader, alvast Staatsolie dankzeggen, voor de fantastische job, die ze afgelopen 40 jaren heeft gedaan, om het proces van de eerste olieboringen te Saramacca, naar de offshore olie-exploitatie te leiden.

Wij complimenteren hen hiermee.

Staatsolie blijft een hoeksteen van onze economie.

Niet alleen via planmatige voorbereiding en begeleiding van de offshore oliewinning, maar ook via de onshore, eigen oliewinning en raffinage, waarbij het accent ligt op verminderen van de carbon footprint.

Staatsolie speelt ook een belangrijke rol in de goudsector, met een belang van 25% in het Merian goudproject, en 30% in de Pikin Saramaccamijn.

De verwachting is, dat Staatsolie in 2025 ongeveer US\$ 259 miljoen zal bijdragen aan de overheidsbegroting.

Dit bedrag is opgebouwd uit dividend, inkomstenbelasting, inclusief de dochtermaatschappijen van Staatsolie, verbruiksbelasting, BTW, loonbelasting en royalty's, die namens Staatsolie, door Newmont en Rosebel Gold Mines N.V., worden afgedragen.

Voor wat de offshore oliewinning betreft, kan aangegeven worden, dat het Field Development Plan (FDP), conform het Productiedelingscontract, van Blok 58, door TotalEnergies is aangeboden aan Staatsolie.

Dat veldwerkplan is op 30 september 2024 goedgekeurd.

Dit betreft de twee belangrijkste olievondsten, Sapakara South en Krabdagu, die samen, reserves van ongeveer 700 miljoen vaten olie hebben.

Deze reserves zullen gecombineerd ontwikkeld worden over een productieperiode van 20 tot 25 jaar.

Staatsolie en TotalEnergies richten zich er nu op, om het project volgens de afgesproken tijdlijn uit te voeren.

Volgens de huidige ramingen en prijzen op de markt, zal dit veldontwikkelingsplan meer dan US\$ 10 miljard kosten.

De ontwikkeling van het productieveld is gebaseerd op een drijvende productie- en opslagfaciliteit, met een productiecapaciteit van 200.000 vaten olie per dag,

Aangesloten op een onderzees netwerk van installaties en pijpleidingen.

Het ontwerp van de faciliteiten streeft een minimale belasting van het milieu na, door onder meer een lage uitstoot van broeikasgassen.

Er zullen vanaf eind 2026 in totaal circa 30 putten worden geboord met twee boorschepen, waarbij de operationele activiteiten vanuit Suriname zullen plaatsvinden.

Voorzitter,

Suriname heeft een lange geschiedenis en ervaring met mijnbouw, maar voor het eerst zal er zo een groot bedrag geïnvesteerd worden in de exploitatie van olie.

De investering is vele malen het Bruto Binnenlands Product (BPP) van Suriname, en is daarbij slechts de eerste van vele te verwachten investeringen van deze omvang.

Dit, vergt een hele goede aanpak.

Deze investeringen en de opbrengsten daaruit zullen in meerdere opzichten, effecten hebben voor de economie en samenleving.

De ontwikkeling van de offshore oliereserves zal een grote spin-off hebben voor de Surinaamse economie, en indirect bijdragen aan de staatskas, vanwege de aankoop van lokale arbeid, goederen en diensten en local content.

De enorme inkomsten via royalty's, belastingen en winsten, uit de olie- en gassector, bieden vele nieuwe kansen en mogelijkheden.

Het kan leiden tot een goed inkomen voor eenieder, een betere gezondheidszorg, beurzen voor studenten, waardevolle uitkeringen en pensioenen, een ultramoderne infrastructuur, middelen om maatregelen te treffen, tegen klimaatverandering, als het moet, een nieuwe hoofdstad, en ga zo maar door.

Maar laten we nog niet teveel praten over de middelen, want deze toekomst, is nu binnen handbereik, maar het is nog niet zo ver.

Er moet nog heel wat gebeuren.

En zonder goed beleid en leiderschap kan het ook mis gaan.

De regering zal daarom binnenkort, een Strategische Groep voor Olie- en Gasbeleid instellen, bestaande uit topdeskundigen die dwars door alle politieke partijen, en verschillen heen moeten werken aan het groter nationaal belang.

Dat belang is om ervoor te zorgen dat het proces van de Olie- en Gasontwikkeling voor de kust goed zal lopen.

De opbrengsten daarvan mogen niet slechts een kleine elite, maar de gehele bevolking, ten goede komen en niet alleen de huidige generatie, maar ook de toekomstige generaties, dat wil zeggen, uw kinderen, kleinkinderen en zelfs de generaties daarna.

De Strategisch Groep, voor Olie- en Gasbeleid, zal een strategisch beleids- en wetgevingsplan moeten maken om de voorspoed van Suriname te waarborgen.

Hiertoe behoort ook de realisatie van het Spaar- en Stabilisatie Fonds.

Hierbij zal een langetermijnstrategie worden aangeboden, waaraan elke regering, die na 25 mei 2025 aan de macht komt, zich zal moeten conformeren.

Hiermee zal elke willekeur in trajectverandering worden uitgesloten.

Het doel is, dat de exploitatie van de olie- en gasvoorraden voor de kust een duurzaam effect op de sociaaleconomische ontwikkeling van onze maatschappij, zal hebben.

Ondanks onze mijnbouwindustrie in de afgelopen honderd jaar, is Suriname toch één van de weinige, carbon negatieve landen in de wereld gebleven.

Daarop zijn we trots en dat willen wij ook zo houden, zelfs met de nieuwe offshore olie- en gasindustrie.

De grote oliereserves, die wij hebben, vertegenwoordigen meer dan alleen economische groei.

Zij symboliseren hoop, een nieuw begin, en de mogelijkheid om een betere toekomst voor ons land te creëren.

Het is een nieuwe kans, die wij niet mogen missen en niet moeten verkwanselen.

Deze hoop, Meneer de Voorzitter, gaat gepaard met verantwoordelijkheid.

Het is onze taak, om ervoor te zorgen, dat de rijkdom, die voortkomt uit deze natuurlijke hulpbronnen op een verantwoorde manier wordt beheerd.

De regering kan echter niet alles, en kan niet alles alleen.

Wij hebben de steun en de inzet nodig, van het hele volk, het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven en van alle politieke partijen.

Alleen door samen te werken, kunnen we ervoor zorgen, dat de welvaart, die voor ons ligt, gedeeld wordt door iedereen.

Ik roep vandaag, dan ook op, tot nationale eenheid en samenwerking.

We hebben allemaal de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat deze kans niet verloren gaat.

De toekomst van Suriname ligt in onze handen, en we moeten ervoor zorgen, dat we samen bouwen aan een land, waar welvaart en kansen voor iedereen binnen handbereik liggen.

Het is tijd om de handen ineen te slaan, om de verdeeldheid, achter ons te laten en samen te werken aan het opbouwen van een natie, die sterk, rechtvaardig en welvarend is.

De regering zal kiezen wat het beste is voor Suriname en haar bevolking.

We zullen ervoor zorgen dat het een investeerder is met de focus op 'local content', het behoud van onze koolstofnegatieve status, capaciteitsversterking, en een community fund.

De toekomst van Suriname's bauxietindustrie krijgt nieuwe dimensies, dankzij de activiteiten van de werkgroep, Ontwikkeling Bauxietsector Bakhuisgebied, en de institutionele versterking van het Bauxiet Instituut Suriname (BIS).

De lat is hoog gelegd voor de investeerder die samen met ons het Bakhuisgebied gaat ontwikkelen.

De ontwikkeling van de aardgasreserves voor de kust, staan onlosmakelijk verbonden, met het opzetten van een geïntegreerde aluminium-industrie, in het westen van het land.

Het BIS zal een belangrijke rol vervullen in het verzamelen van data, informatie en andersoortige gegevens om deze activiteiten te beoordelen en te controleren.

Voorzitter,

De regering heeft besloten om grondig te evalueren hoe onze parastatale bedrijven functioneren.

Uit een gedetailleerde inventarisatie blijkt, dat Suriname momenteel 163 parastatale bedrijven en staatsinstellingen heeft.

Niet al deze bedrijven zijn echter essentieel voor de publieke dienstverlening.

Met oog op kostenbesparing en efficiënter beheer, hebben we besloten om een aantal van deze bedrijven en instellingen af te stoten.

Taken die even goed of zelfs beter door de particuliere sector kunnen worden uitgevoerd, zullen we dan ook aan hen overlaten.

Op deze manier verlagen we niet alleen de staatsuitgaven, maar geven we ook de private sector meer ruimte om te groeien en een grotere rol te spelen in onze economie.

Strategische bedrijven, zoals Staatsolie, en de Surinaamse Luchtvaart Maatschappij, blijven echter onder controle van de staat, gezien hun cruciale belang voor de toekomst van ons land.

De parastatale bedrijven, die niet worden afgestoten, zullen worden versterkt.

Zij moeten efficiënter werken en tegen lagere kosten opereren, zodat ze hun bijdrage aan de samenleving kunnen blijven leveren zonder de overheidsfinanciën onnodig te belasten.

Voorzitter,

De regering heeft in de afgelopen jaren een toename van investeringen in de private sector waargenomen.

De opening van een groot internationaal winkelcentrum, de bouw, van het grootste waterpark van Suriname, in Charlesburg, de bouw, van nieuwe hotels, en appartementen, voor expats en toeristen, investeringen van de Halliburton Group, in een 'Mud en Cementing Plant', de uitbreiding, van de Kuldipsing Port Facility, evenals investeringen, van Schlumberger, zijn hier allemaal getuigen van.

De bouw van een international mall, de parking facility in de binnenstad.

Daarnaast zijn er ambitieuze plannen voor de bouw van een nieuwe internationale luchthaven, investeringen in de parboil rijstindustrie, kafverwerking, en de groei van het aantal callcenters.

Deze ontwikkelingen zijn een duidelijke bevestiging van de vooruitgang die we boeken.

Voorzitter, als regering, hebben wij, de verantwoordelijkheid genomen, om een beleid te voeren, dat een gunstig investeringsklimaat creëert.

Dit beleid werpt nu zijn vruchten af, want zonder de juiste voorwaarden zouden deze investeringen niet mogelijk zijn.

De aanwezigheid van internationale bedrijven versterkt niet alleen het vertrouwen van investeerders, maar opent ook deuren voor sectoren zoals infrastructuur, technologie en dienstverlening.

We zijn op de goede weg en de opkomende olie- en gasector zal deze vooruitgang, verder versnellen.

Voorzitter,

De regering heeft gewerkt aan het versterken van de weerbaarheid van Suriname tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Één van de belangrijkste resultaten is de ontwikkeling van nationale richtlijnen voor het verhandelen van carbon credits, en ITMOs, Internationally Transferred Mitigation Outcomes, conform artikel 6, van het Parijsakkoord.

Suriname is in augustus 2024 begonnen met het verhandelen van Internationally Transferred Mitigation Outcomes, wat nieuwe mogelijkheden biedt voor klimaatfinanciering.

Bovendien is de nationale aangewezen autoriteit (NDA), voor het Green Climate Fund versterkt, wat Suriname in staat stelt, om beter toegang te krijgen tot internationale klimaatfinanciering.

De adoptie recentelijk door de Verenigde Naties van de NVI, de multi dimensional vulnerability index, zal een rechtvaardiger rangschikking van de landen weergeven, waardoor landen waaronder Suriname, makkelijker toegang zullen krijgen tot goedkoop kapitaal.

In 2023 voltooide het land zijn derde Nationale Communicatie en tweejaarlijkse rapportages aan de UNFCCC, waarin de vorderingen in het aanpakken van klimaatverandering werden gedocumenteerd.

In april 2024 ging het ministerie van Ruimtelijke Ordening en Milieu van start met het ontwikkelen van een Green Development Strategy (GDS).

De GDS streeft naar een duurzame ontwikkeling, waarbij telkens de balans wordt gezocht tussen de economische groei, het milieu en het sociaal welzijn.

Suriname heeft een volledig operationeel Nationaal Register opgericht voor de carbon credits industrie.

In augustus 2024 is Suriname officieel gestart met de verkoop van ITMO's, internationally transferred, mitigation outcome.

Suriname werkt samen met internationale partners om ITMO's te gelde te maken en capaciteit op te bouwen.

Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van noodzakelijke technische bijlagen en wetgeving om de koolstofhandel verder te reguleren.

Suriname blijft voorlopig afhankelijk van internationale partners bij de koolstofhandel.

Op het gebied van milieu, zijn belangrijke projecten uitgevoerd om klimaatverandering effectief te bestrijden.

Onze "Green Development Strategy", vormt de kern van de transformatie naar een groene economie, waarbij we onze carbon-negatieve status behouden en onze economische groei, klimaatbestendig maken.

Initiatieven, zoals het Pilot Early Warning System, en de bouw van klimaatbestendige infrastructuur, zoals dijken en stormvloedkeringen, zijn al in volle gang.

Suriname heeft recent indrukwekkende vooruitgang geboekt op het gebied van milieubeleid.

In de Environmental Performance Index (EPI), zijn we gestegen naar de 36e plaats wereldwijd, en bekleden we nu zelfs de nummer 1-positie in de regio van Latijns-Amerika en het Caribisch gebied.

Dit resultaat weerspiegelt ons voortdurende engagement om de milieu-uitdagingen van onze tijd aan te pakken.

De vooruitgang, die we hebben geboekt, komt voort uit intensieve inspanningen.

We hebben een geactualiseerde nationale biodiversiteitsstrategie geïmplementeerd, en nieuwe wetgeving ingevoerd rondom genetisch gemodificeerde organismen.

Daarnaast blijven we ons inzetten voor waterbeheer, landbeheer, klimaatverandering en afvalbeheer.

Landgenoten, wij leven in een democratische rechtsstaat, die bescherming biedt aan iedereen.

Dit moeten we koesteren en beschermen tegen alle ondemocratische neigingen.

Als vredelievende natie, zouden fundamentele vrijheden vanzelfsprekend moeten zijn, en ons dagelijks gedrag vormen.

In een democratie zijn verschillende meningen welkom, maar bovenal, moeten wij als Surinamers, eenheid, respect en saamhorigheid tonen.

Onze kracht ligt in onze verbondenheid.

Laten we samen werken aan een toekomst, waarin iedereen gelijke kansen heeft en in vrede leeft.

Verkiezingen moeten vreedzaam en verantwoordelijk verlopen, zonder spanningen.

We bouwen niet alleen voor de volgende verkiezing, maar ook voor de volgende generaties.

Met de opbouw van ons financieel-economisch fundament, hervormingen in de financiële sector, en transparantie binnen de overheid, zorgen we ervoor dat de rijkdom, uit olieproductie eerlijk beheerd wordt.

Dit, is een gedeelde verantwoordelijkheid, alleen door samen te werken, kunnen we een sterker en eerlijker Suriname opbouwen.

Ik roep iedereen op, om bij te dragen, aan de toekomst van ons land.

Voorzitter,

Geachte leden,

Voor ons ligt een belangrijk jaar, waarin wij ons voorbereiden op de Algemene, Vrije en Geheime Verkiezingen.

De verkiezingen zullen op zondag 25 mei 2025 gehouden worden.

Dit zal een historisch moment voor Suriname zijn, waarin u, het volk, naar de stembus zult gaan onder een vernieuwd en rechtvaardiger kiesstelsel.

De organisatie van deze verkiezingen is een nationale verantwoordelijkheid.

De voorbereidingen hiertoe zijn reeds in een vroeg stadium opgepakt.

Voorzitter,

Na jaren van intensief werk en overleg is de kiesregeling aangepast om meer recht te doen aan de stem van iedere burger.

Deze regering heeft een historische mijlpaal bereikt met de wijziging van de Kiesregeling, van het districtenstelsel naar een landelijk kiesstelsel.

Onder het oude districtenstelsel werden zetels verdeeld op basis van de bevolkingsaantallen in elk district.

Door over te stappen naar landelijke evenredigheid worden de stemmen van alle burgers in het hele land gelijk behandeld, ongeacht waar ze wonen.

De wijziging van de Grondwet om dit te kunnen faciliteren, is ook een mijlpaal.

De wijzigingen in de Grondwet waren nodig om de Kiesregeling in overeenstemming te brengen met de uitspraak van het Constitutioneel Hof, dat bepaalde artikelen, van de Kiesregeling in strijd achtte met de Grondwet en internationale verdragen.

Voorzitter,

Dit onderwerp is altijd gevoelig geweest, en dit onrechtvaardig systeem is vanwege de vele voordelen gehandhaafd gebleven.

Historisch is, dat alle fracties binnen De Nationale Assemblée overeenstemming bereikten over een landelijke evenredigheid.

Hierdoor krijgen alle politieke partijen, groot en klein, een eerlijkere kans om vertegenwoordigd te worden in het parlement.

Thans worden politiek partijen met landelijke evenredigheid gestimuleerd om programma's te ontwikkelen, die het gehele land aanspreken in plaats van zich te richten op specifieke districten.

Dit bevordert nationale eenheid en cohesie, aangezien politieke partijen het hele electoraat moeten aanspreken.

In het belang van een integrale monitoring van de verkiezingsactiviteiten en de besluitvorming is er een presidentieel monitoringsteam ingesteld.

Deze monitoring biedt mij als president de mogelijkheid, om een totaaloverzicht te hebben op de voortgang van de verkiezingsorganisatie en waar nodig aan te sturen.

De structuren van de verkiezingen voor effectieve monitoring bestaan uit:

- De cluster van ministers, onder leiding van de vicepresident als voorzitter, onderraad Verkiezingen
- De minister Binnenlandse Zaken, coördinator clusterteam, met regeringsvergadering
- Het monitoringsteam met de president
- Voorzitter Beleidscommissie, met monitoringsteam inzake voortgangsrapportage
- Het monitoringsteam met stakeholders

Twee andere belangrijke verkiezingsactoren zijn:

- het Onafhankelijk Kiesbureau Suriname, het toezichhoudend orgaan op de verkiezingen
- het Centraal Hoofdstembureau

Het behoud van Suriname's reputatie, als een democratisch, en transparant land, staat hoog in het vaandel.

We zullen er alles aan doen om te garanderen dat deze verkiezingen eerlijk, vrij en ordelijk verlopen.

We zullen internationale waarnemers uitnodigen om het eerlijke verloop van onze verkiezingen te waarborgen, zodat de stem van ons volk volledig tot zijn recht komt.

Voorzitter, Geacht College,

Besturen en regeren worden vaak als synoniem van elkaar gebruikt, maar in feite gaat het om aan elkaar gerelateerde, maar toch verschillende exercities.

Onder alle omstandigheden moet echter van doelmatig, transparant en verantwoordelijke uitvoering van beleid sprake zijn.

In onze opvatting moet een regering zich operationeel inlaten met allerhande bedrijfsmatige processen, met uitzondering van de strategische parastatalen, waar regelgeving ten aanzien van het geproduceerde goed of de dienst van belang is, zoals bij de utiliteitsbedrijven.

De overheid moet faciliterend en ondersteunend optreden om de verdien capaciteit, middels deviezen genererende bedrijven te stimuleren.

Het ligt derhalve in de bedoeling om nog voor de verkiezingen een start te maken met de afbouw van deze grotendeels subsidie afhankelijke bedrijven.

Ik heb u altijd hetgeen in de Grondwet is verankerd, dat de natuurlijke hulpbronnen, en derhalve de verdiensten daaruit toebehoren aan de Natie en het volk van Suriname.

Daarom zal, nog voor de verkiezingen, de reeds als wet goedgekeurde “Welvaart en Stabilisatie Fonds” goed onder de loep worden genomen, en de verdere uitvoeringbesluiten terzake gerealiseerd worden, indachtig hetgeen ik, u daarnet heb voorgehouden.

De huidige en toekomstige generaties van Surinamers zijn de daadwerkelijke eigenaren van deze rijkdom.

Ter bevordering van de digitalisering en transparantie rond grondzaken heb ik op 5 september 2024 een moderne database gelanceerd.

Daarnaast, blijft het garanderen van betaalbaar voedsel een prioriteit.

Niemand in ons land zou zich zorgen moeten maken over hoe zij hun gezin eten moeten geven.

Middels initiatieven, zoals de Foodbasket, het Broodjesproject, en ons breed Voedselprogramma, blijven we ons inzetten om ervoor te zorgen dat voedsel voor

iedereen bereikbaar blijft.

Huisvesting is een basisrecht en wij blijven werken aan oplossingen die voor iedereen haalbaar zijn.

Met het Landelijk Woningbouwprogramma willen we elke Surinamer de mogelijkheid geven om een plek te hebben, die zij trots 'thuis' kunnen noemen.

Tegelijkertijd, blijven we investeren in de verbetering van onze infrastructuur.

Het gaat onder andere, om het herstellen van wegen in diverse districten, het ontsluiten en verharderen van wegen, de bouw en het herstel van bruggen en steigers, het onderhoud en de rehabilitatie van rioleringen, sluisen en gemalen.

Daarnaast zijn ook de rehabilitatie van pompgemalen en sluisen in verschillende fasen van uitvoering.

De bouw van de tweede brug over de Surinamerivier blijft op de prioriteitsagenda van de regering.

Wij werken proactief aan een gezond Suriname, waarbij voldoende beschikbaarheid van medicatie en betaalbare gezondheidszorg de hoogste prioriteiten van de regering zijn.

In augustus 2023 openden we officieel het Atjoni ziekenhuis, een cruciale mijlpaal voor de gezondheidszorg in het binnenland van Suriname.

Waar voorheen inwoners lange afstanden moesten afleggen naar Paramaribo voor medische zorg, biedt dit nieuwe ziekenhuis nu essentiële diensten dicht bij huis.

De veiligheid van ons land wordt gewaarborgd door een reeks cruciale diensten die ieder hun eigen belangrijke rol vervullen.

Allereerst het Nationaal Leger Suriname, dat verantwoordelijk is voor de verdediging van ons grondgebied, en het Korps Politie Suriname, dat zich inzet voor het handhaven van de openbare orde en veiligheid.

Daarnaast, speelt de Centrale Inlichtingen- en Veiligheidsdienst een sleutelrol in het verzamelen van binnenlandse inlichtingen om onze nationale veiligheid te waarborgen.

Onder de justitiële diensten vallen onder andere het Korps Penitentiaire Ambtenaren, belast met het beheer van onze gevangenen, en de afdeling Jeugdzorg, die zich richt, op de bescherming en zorg van minderjarigen.

Ook de Kustwacht draagt bij aan de bescherming van ons land, met een focus op maritieme veiligheid en reddingsoperaties.

Deze diensten werken samen om de veiligheid en rechtsorde in ons land te waarborgen.

Het is echter belangrijk te benadrukken dat de structuur en verantwoordelijkheden van deze diensten kunnen evolueren naarmate ons veiligheidsbeleid wordt aangepast.

Voorzitter en geachte leden, met betrekking tot de introductie van het nieuwe, biometrische reisdocument, heeft de regering het finale traject bereikt.

Thans wordt de hand gelegd aan de aankoop van de noodzakelijke randapparatuur, en de training van het CBB-personeel, alsook de voorziening van apparatuur op de buitenposten.

Eind januari 2025 is gepland om de eerste paspoorten met een langere geldigheidsduur, met de zogenaamde biometrische data aan het volk van Suriname aan te bieden.

Het herijkte en op principes gebaseerde evenwichtige buitenlandse politiek heeft geresulteerd in herstel van het negatieve imago.

Er is oprechte internationale en regionale politieke, en economische interesse voor Suriname, hetgeen duidelijk blijkt uit de steun die is verkregen, de belangstelling voor investeringen en de opzet van nieuwe bedrijven.

Wij zullen dit succesvol buitenlands beleid voortzetten nu er weer hoop en vertrouwen in Suriname is.

De regering is grote voorstander van dialoog en overleg met alle actoren.

De regering staat dialoog te allen tijde voor om alle mogelijke conflicten duurzaam op te lossen.

Op basis van argumentaties, onderzoek, analyse en concrete voorstellen, is in de afgelopen maanden gesproken met verschillende clusters van vakbonden.

Met de georganiseerde vakbeweging is in de afgelopen periode op constructieve wijze, overleg gepleegd over de arbeidsvoorwaarden.

Ik ben uitermate ingenomen met deze opstelling van de vakbeweging.

Met Ravakur plus, de veiligheidsbonden, en de gezondheidsbonden, is recentelijk, wederom overleg gevoerd wat geresulteerd heeft in een pakket van primaire en secundaire voorzieningen voor de arbeidende klasse.

Wij allen -vakbeweging en regering- begrijpen, dat rust en stabiliteit beter is voor eenieder, en dat de weg van dialoog de beste en kortste weg is naar een resultaat, acceptabel voor alle partijen.

Wij zullen dit pad altijd verkiezen boven andere opties.

Het is de verantwoordelijkheid, die wij aan de dag leggen, in het belang van de Natie.

Ook met het bedrijfsleven bestaat een goed dialoog.

Met verschillende segmenten uit het bedrijfsleven wordt regelmatig en in openheid gesproken over hetgeen moet gebeuren om ons land en onze bevolking een duurzame toekomst te bieden.

Recentelijk heeft de Vereniging Surinaams Bedrijfsleven een aantal aandachtspunten aan de regering gepresenteerd allen gerelateerd aan de “Sustainable Development Goals”, de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen.

Wij zijn als regering uitermate blij met deze bijdrage.

Op een aantal gebieden is de regering reeds begonnen nieuw beleid te ontwikkelen en volgens de aangegeven principes te werken.

Voorzitter, geachte leden,

Zo is de functie van mediawerkers, die op verantwoordelijke wijze hun taken uitvoeren, van groot belang, en dient als een van de kanalen naar de gemeenschap toe door eenieder gerespecteerd en aanvaard te worden.

Wij beseffen ook, dat het beroep van journalist, of mediawerker extra dimensies heeft verkregen met de introductie van sociale media, en kunstmatige intelligentie, die ongecontroleerd en niet geverifieerde berichten kunnen lanceren, waarbij het principe, van hoor en wederhoor volledig afwezig is.

Suriname staat uiteraard niet alleen in deze, het is een vraagstuk, dat de hele wereld behelst.

We zullen vooralsnog, met de beschikbare middelen en inzichten hiermee moeten leren omgaan.

Het was een genoegen voor mij om recentelijk, een uitermate boeiend en open gesprek te hebben met de Surinaamse Vereniging van Journalisten.

Ter bescherming van het beroep journalist zal gewerkt moeten worden naar een vorm van certificering, dan wel accreditatie van personen in deze beroepscategorie.

De regering zal alle ondersteuning bieden bij dit proces, beseffende dat deze in de eerste plaats een aangelegenheid is van de beroepsgroep.

De noodzaak tot een duidelijk begrip van “vrije meningsuiting” en de rechten van journalisten, alsook de methodiek informeren van de gemeenschap omtrent voor hun van belang zijnde kwesties, zal ten behoeve van de publieke sector in een aantal bijeenkomsten en seminars binnenkort uiteengezet worden door binnen- en buitenlandse deskundigen.

Terwijl we vandaag terugblikken op wat we samen hebben bereikt, wil ik ook vooruitkijken naar de weg die voor ons ligt.

De komende periode zal er één zijn van volharding en doorzetten van bouwen aan een toekomst, waarin iedere Surinamer voelt dat zijn stem wordt gehoord en zijn leven daadwerkelijk wordt verbeterd.

Meneer de voorzitter, dames en heren,

De regering kan echter niet alles en kan niet alles alleen.

Wij hebben de steun en inzet nodig van het hele volk, het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven en van alle politieke partijen.

We willen een eerlijker systeem, dat zorgt voor rechtvaardige verdeling en duurzame ontwikkeling.

Een gezonde samenleving is een sterke en gelukkige samenleving en het is ons doel om het welzijn van iedereen te waarborgen.

We willen dat iedere burger zich goed voelt en de zorg krijgt die hij of zij verdient.

Voorzitter,
Geachte leden,

Landgenoten,

Elke samenleving, voorzitter en geachte leden, maakt bijzondere momenten mee in haar geschiedenis.

Soms prachtige en opbouwende momenten, soms verrassende, en ongewenste momenten..., de onafhankelijkheid van ons land, in 1975 is in essentie zo'n mooi moment geweest, waarop we trots mogen zijn.

De staatsgreep in 1980 is een voorbeeld van een ongewenste ervaring.

Een ervaring, die ons land, veel kwaad heeft gedaan en onze ontwikkeling, heeft gestremd.

We zijn weer, op zo'n moment beland ..., een mooie en kansrijke ontwikkeling, door God gegeven.

De commerciële ontwikkeling van olie en gas in onze territoriale wateren.

Dit moment gaat ons enorme kansen bieden om, indien wij gezamenlijk, onze schouders eronder zetten, ons geliefd Suriname een van de welvarende landen te maken in onze regio.

Als Natie moeten wij optimaal winst hieruit halen.

Zoals eerder medegedeeld, heb ik vanochtend met de CEO van TotalEnergies een ontmoeting gehad en bij die gelegenheid is bevestigd, de start van deze substantiële uitbreiding van de olie- en gasindustrie in Suriname.

Het doet mij een genoegen, Staatsolie directies van toen, en nu, te bedanken voor hun inzet, vastberadenheid en deskundigheid, om deze mijlpaal, samen met internationale partners, te realiseren.

Het is niet eenvoudig en onze Surinamers hebben het gedaan.

Wij, als gehele samenleving, zullen ons moeten voorbereiden op deze nieuwe, economische ontwikkeling.

In alle sectoren van de economie, maar ook van de samenleving zullen de invloed en de effecten van deze veelbelovende industriële ontwikkeling merkbaar zijn.

Deze nieuwe gelegenheid net zoals in de vorige eeuw begonnen werd met de bauxietindustrie, moeten wij te baat nemen om de modernisering van onze samenleving diepgaand aan te pakken en open te staan voor nieuwe ontwikkelingsrichtingen.

Wij gaan door met herstel en wederopbouw van onze mooie natie.

We zitten al op het goede spoor en ik geloof dat wanneer we samenwerken, wanneer we onze verschillen overstijgen, en ons richten op wat ons verenigt, we een Suriname kunnen bouwen, waarop iedereen trots is.

Ik feliciteer uw geacht college, ik feliciteer de regering, ik feliciteer het Surinaams volk, ik feliciteer eenieder met de ondertekening FID, door Staatsolie Maatschappij Suriname, en TotalEnergies.

Ik dank u and may God bless you all!
